

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pilietinės visuomenės dalyvavimo kuriant būsimą Europos energijos bendriją (nuomonė savo iniciatyva)

(2012/C 68/03)

Pranešėjas **Pierre-Jean COULON**

Birželio 14 d. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis savo Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Pilietinės visuomenės dalyvavimo kuriant Europos energijos bendriją.

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. gruodžio 20 d. priėmė savo nuomonę.

477-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2012 m. sausio 18–19 d. (2012 m. sausio 18 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 183 nariams balsavus už, 2 – prieš ir 8 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK pritaria pastarojo meto Europos Komisijos iniciatyvoms, kuriomis siekiama toliau plėtoti energetikos jungtis ir baigti kurti energijos vidaus rinką. Jis taip pat remia pastangas stiprinti ES ir jos valstybių narių poziciją tarptautinėje arenoje. Komitetas taip pat susipažino su energetikos veiksmų planu iki 2050 m., kurį Komisija paskelbė 2011 m. gruodžio 15 d., ir pirmiausia atkreipia dėmesį į nurodytą būtinybę sukurti „Europos lygmens koncepciją, kuri padėtų užtikrinti, kad visos valstybės narės vienodai suprastų svarbiausius [...] aspektus.“

1.2 EESRK iš esmės palaiko pasiūlymą sukurti Europos energijos bendriją (EEB) ir pritaria būtiniais tarpiniais etapams, visų pirma Europos regioniniams energetikos tinklams, atsinaujinančiosios energijos vystymo fondui ir dujų pirkimo grupei.

1.3 EESRK rekomenduoja siekti didesnių tikslų ir integruoti Europos rinkas siekiant suderinti ir sumažinti energijos kainas. Kalbant apie energijos rūšių derinį, jis taip pat siūlo pasirinkti Europos mastu labiausiai derančius ir veiksmingiausias sprendimus. Valstybių grupės galėtų plėtoti glaudesnę bendradarbiavimą vykdydamos prioritetinius infrastruktūros, jungčių ir papildomumo energijos gamybos ir tiekimo srityje projektus.

1.4 EESRK siūlo investicijas, taip pat ir nacionalines, nukreipti į mokslinius tyrimus į mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančių energetikos technologijų sritį. Pagrindinį dėmesį reikia skirti atsinaujinančiajai energijai ir ambicingiems projektams, galintiems padėti atgaivinti Europos pramonę ir pakelti užimtumo lygį.

1.5 EESRK pasisako už tai, kad galimybės vartoti energiją užtikrinimas visiems piliečiams taptų vienu iš bendros ES energetikos politikos tikslų. Komitetas ragina kompetentingas

institucijas ar energijos tiekėjus nuolat informuoti galutinius vartotojus apie jų teises ir, prireikus, sustiprinti vartotojų apsaugą. EESRK rekomenduoja nedelsiant spręsti energijos nepritekliaus problemą, visų pirma sudarant Europos energijos solidarumo paktą.

1.6 EESRK pasisako už tai, kad būtų sukurta bendra apsirūpinimo iškastiniu kuru struktūra. Jis ragina sustiprinti ES suteiktus įgaliojimus derėtis dėl tarptautinių energijos tiekimo susitarimų ir juos kontroliuoti.

1.7 EESRK rekomenduoja sustiprinti ES bendradarbiavimą energijos srityje su besivystančiomis ir kaimyninėmis šalimis vadovaujantis vystymosi ir partnerystės dvasia.

1.8 Turint omenyje aplinkos apsaugos problemų svarbą, reikiamų investicijų mastą, socialines politinių sprendimų pasekmes, poveikį gyvenimo būdui ir visuomenės pritarimo poreikį, piliečius būtina informuoti ir įtraukti į diskusijas energetikos klausimais. EESRK ragina sukurti Europos pilietinės visuomenės forumą, kuriam būtų patikėta domėtis energijos klausimais ir kuris dalyvaujančioms organizacijoms suteiktų galimybę savo nuomonę perduoti sprendimus priimantiems pareigūnams.

1.9 EESRK turi tapti periodiškai vykstančių struktūruotų debatų su Europos pilietine visuomene vieta, kur būtų aptariama Europos energijos bendrijos kūrimo eiga.

1.10 EESRK rekomenduoja iki 2014 m. įvertinti remiantis SESV sutarties 194 straipsniu padarytą pažangą ir išnagrinėti, ar atsižvelgiant į šioje nuomonėje pateiktus pasiūlymus būtini pakeitimai.

2. ES energetikos politika: problemos, pažanga ir trūkumai

2.1 ES padėčiai energijos srityje būdingas vis didėjantis namų ūkių gamybos ir suvartojimo disbalansas ir stipri bei nuolatinė priklausomybė nuo daug anglies dioksido išskiriančių energijos šaltinių. Taigi, Europos Sąjunga vienu metu turi įveikti tris rimtus iššūkius, kurie *a priori* yra sunkiai suderinami:

- kova su klimato kaita ir mažai anglies dioksido išskiriančios visuomenės kūrimas;
- integracija ir veiksminga energijos vidaus rinka ir prieinamos energijos kainos;
- energijos tiekimo saugumas.

2.2 Tikslas sukurti elektros energijos ir dujų vidaus rinką buvo užsibrėžtas 1996 m. (pirmasis liberalizavimo aktų rinkinys), bet praėjus penkiolikai metų energijos vidaus rinka yra tik tolima svajonė: iš vienos šalies į kitą perduodama tik 10 proc. elektros energijos, vartotojai vis dar negali pasirinkti kitoje valstybėje narėje įsisteigusio tiekėjo, atsinaujinančiosios energijos išteklių, kurie turėtų tapti pagrindiniu elektros energijos gamybos šaltiniu, plėtojimas ir toliau grindžiamas nacionaliniais paramos mechanizmais, tinklų planavimas iš esmės išlieka nacionaline kompetencija (Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra yra atsakinga tik už tarptautinius pajėgumus, o juk iš tiesų integruota rinka reikalauja bendrų veiksmų nacionalinių tinklų srityje), ES ne visada laikosi vieningos pozicijos tiekiančiųjų šalių atžvilgiu ir pan. Svarbiausia politika susijusi su dujų ir elektros energijos sektoriumi vis dar didžiąja dalimi nustatoma nacionaliniu lygmeniu.

2.3 Šių klausimų apimtis ir didelė ES valstybių narių politinė, ekonominė ir techninė tarpusavio priklausomybė reikalauja imtis bendrų veiksmų, kuriuos plėtojant pirmenybė būtų teikiama bendram ES interesui, o ne nacionaliniams interesams.

2.4 Dabartinis tikslas yra baigti kurti energijos vidaus rinką 2014 m. Europos energetikos sistemos sukūrimas atitinka europiečių pageidavimą. Neseniai atliktos Europos Parlamento Eurobarometro apklausos (2011 m. sausio 31 d. Eurobarometro standartinė apklausa „Europos Sąjunga ir energija“ ir 2011 m. balandžio 19 d. Specialusis Eurobarometras 75.1) rodo, kad: a) europiečiai tiki Europos pridėtine verte ir pirmenybę teikia Bendrijos požiūriui, b) juos neraminantys klausimai sutampa su pirmiau išvardytais dideliais iššūkiais šia eilės tvarka: kainų stabilumas, atsinaujinančioji energija ir energijos tiekimo saugumą geriau užtikrintų su kitomis ES šalimis koordinuojamos priemonės. Galiausiai 78 proc. europiečių pritaria pasiūlymui steigti Europos energijos bendriją.

2.5 EESRK mano, kad veiksmingai reaguodama į šiuos rimtus piliečių nuogastavimus ES pajėgtų susigrąžinti savo

veiklos legitimumą. Laipsniškas EEB kūrimas yra geriausias būdas sušvelninti europiečių jaučiamus ekonominius ir socialinius energetikos problemų padarinius. Konkreti energetinė valstybių narių tarpusavio priklausomybė kelia rimtą pavojų ES sanglaudai, jei ji nesusiejama su demokratiškais valdymo mechanizmais, leidžiančiais priimti bendrus sprendimus bendro intereso labui.

3. Europos energijos bendrijos (EEB) kūrimas

3.1 Esant tokioms aplinkybėms Jacques Delors pasiūlė įsteigti tikrą „Europos energijos bendriją“ (EEB) ir šis projektas sulaukė Jerzy Buzek pritarimo. EESRK mano, kad minėtas politinis projektas, dėl kurio ekspertų grupė *Notre Europe* parengė išsamią ataskaitą, (žr. http://www.notre-europe.eu/uploads/tx_publication/Etud_Energie_fr.pdf) galėtų padėti įveikti iššūkius ir tuo pačiu susigrąžinti legitimumą ir suteikti naują postūmį Europos projektui.

3.2 Pasiūlyta įvairių galimybių, pradedant *status quo* (SESV 194 straipsnis) ir baigiant naujos Europos energijos sutarties sudarymu.

3.3 Taip pat pasiūlyti tarpiniai etapai, būtent:

- tvirtesnis bendradarbiavimas Europos regioninių energetikos tinklų srityje,
- bendras energijos fondas naujoms technologijoms vystyti,
- Europos dujų pirkimo grupės sukūrimas.

3.4 Kelete jau priimtų savo nuomonių EESRK siūlė numatyti bendras Europos energijos paslaugas⁽¹⁾ ir laikosi nuomonės, kad reikia pasinaudoti *Notre Europe* ekspertų grupės parengtos ataskaitos suteikiama proga ir žengti toliau, į diskusijas įtraukiant pilietinę visuomenę bei įgyvendinant integracijos ir bendradarbiavimo priemones.

4. Europos Sąjunga renkasi labiau integruotą energetikos politiką

4.1 EESRK palankiai vertina Europos Komisijos iniciatyvas energetikos problemoms spręsti, visų pirma jos neseniai pateiktus pasiūlymus dėl krizių prevencijos, tinklų bei infrastruktūros ir apsirūpinimo iš trečiųjų šalių užtikrinimo. Šie pasiūlymai skatina solidarumą, bendradarbiavimą ir didesnę efektyvumą bei nukreipti bendros vizijos linkme.

⁽¹⁾ OL C 175, 2009 7 28, p. 43–49.
OL C 306, 2009 12 16, p. 51–55.

4.2 EESRK pritaria neseniai pateiktam pasiūlymui dėl reglamento dėl transeuropinės energetikos infrastruktūros gairių (COM(2011) 658 final), kuris siejasi su 2010 m. pasiūlytu integruoto Europos energetikos tinklo planu (COM(2010) 677 final). Komitetas savo poziciją išdėstys atskiroje nuomonėje (Nuomonė TEN/470).

4.3 EESRK remia Komisijos iniciatyvas, kuriomis ES energetikos politikai siekiama suteikti integruotą ir darnų išorės aspektą, galintį padėti užtikrinti didesnę apsirūpinimo iš trečiųjų šalių saugumą (COM(2011) 539 final). EESRK pritaria bet kokioms pastangoms sustiprinti ES poziciją išorės partnerių atžvilgiu. Šį klausimą Komitetas aptars savo nuomonėje TEN/464.

4.4 EESRK pritaria keitimosi informacija mechanizmui, taikomam tarpvyriausybiniams valstybių narių energetikos susitarimams su trečiosiomis šalimis (COM(2011) 540 final). Šis Europos Komisijos pasiūlymas yra svarbus siekiant pabrėžti bendro Europos intereso viršenybę nacionalinių interesų atžvilgiu (Nuomonė TEN/464).

5. Rytdienos problemoms išspręsti būtinos didesnio užmojo ir aktyvesnės pastangos

5.1 Nors pasiekta daug, EESRK mano, kad reikia žengti į priekį plėtojant bendrą energijos klausimų valdymą, ypač turint omenyje mažai anglies dioksido išskiriančios energetikos sistemos sukūrimo iki 2050 m. tikslą.

Integruotos energijos rinkos kūrimas Europos lygmeniu

5.2 Energijai taikomais Europos Sąjungos teisės aktais reikėtų labiau skatinti bendrą požiūrį į energijos gamybą. Tai pirmiausia pasakytina apie atsinaujinančiąją energiją, kuriai nustatyti nacionaliniai tikslai. Pirmenybę svarbu teikti tokioms investicijoms, kurios ekonomiškai efektyviausios būtinų sąnaudų ir gamybos ES teritorijoje teikiamos naudos požiūriu. Taip pat reikia užtikrinti didesnę solidarumą tais atvejais, kai Europos mastu pagaminama mažai energijos. Tam gali prireikti koreguoti Europos Sąjungos teisės aktus.

5.3 Todėl EESRK primena, kad svarbu bendrai planuoti tinklus ir juos tarpusavyje sujungti, kad būtų išvengta perkrovų, ypač pasienyje. Europos Komisija šioje srityje turėtų atlikti varomosios jėgos vaidmenį. Taip pat reikia privataus sektoriaus ūkinės veiklos vykdytojams nubrėžti ilgalaikes investicijų grąžos perspektyvas. Tokiu būdu būtų galima plėtoti privačiojo ir viešojo sektorių partnerystę.

5.4 Nors energijos rūšių derinimas priskiriamas nacionalinei kompetencijai, valstybės narės turi elgtis atsakingai priimdamos sprendimus energijos gamybos klausimais. Tam tikrų valstybių narių vienašališkai priimti sprendimai, pavyzdžiui, nulemti Fukušimos avarijos ir apsunkinę energijos paklausos ir gamybos pusiausvyrą regionų lygiu, nuo šiol, turint omenyje didelę tarpusavio priklausomybę, turi būti priimami ES lygmeniu. Atsinaujinančiosios energijos plėtojimas ilginiui pareikalau bendromis

pastangomis užtikrinti rezervinę energijos gamybą, kurios pakaktų tais atvejais, kai naudojant atsinaujinančius energijos šaltinius būtų pagaminama mažai energijos.

5.5 Koordinavimo trūkumas kenkia valstybių narių apsirūpinimo energija saugumui ir paverčia niekais tuo pat metu dedamas pastangas stiprinti jungtis ir solidarumą Europos Sąjungoje. Tuo pačiu branduolinės energijos, kuri yra mažai anglies dioksido išskiriantis energijos šaltinis, neturi būti atsisakyta trumpalaikiu laikotarpiu masiškai pasirenkant teršiančius energijos šaltinius, kadangi tai būtų nesuderinama su ES tikslu. Tai turi būti daroma užtikrinant kuo didesnę skaidrumą ir derinant veiksmus su organizuotos pilietinės visuomenės atstovais.

5.6 EESRK mano, kad turint omenyje valstybių narių energetinę tarpusavio priklausomybę, galima numatyti tik Europos Sąjungos, o ne nacionalinę, energetinę nepriklausomybę.

5.7 EESRK siūlo apsvarstyti galimybę nustatyti bendrą atskirų valstybių narių ar ūkinės veiklos vykdytojų pogrupių požiūrį atsižvelgiant į jų pasirinktus energijos rūšių derinius ir jų tarptautinės energijos prekybos praktiką. Šis regioninis koordinavimas leistų padidinti atitinkamų valstybių narių sprendimų energijos klausimais dermę ir jų apsirūpinimo energija saugumą. Beje, šios grupės galėtų geriau pasinaudoti kiekvieno energijos ištekliais tiek kalbant apie atsinaujinančiąją energiją, tiek apie bazinės apkrovos elektros energijos gamybą naudojant kitus energijos šaltinius.

5.8 EESRK siūlo, kad šios grupės būtų atsakingos už savo energijos rūšių derinio pasirinkimą ir savo infrastruktūros tinklą. Tuomet būtų galima sukurti darnias ir tarpusavyje sujungtas regionines energijos bendrijas. Jų privalumas būtų tas, kad atitinkamose valstybėse narėse būtų sudarytos vienodos rinkos sąlygos (energijos kaina, subsidijos atsinaujinančiajai energijai, ryšiai su vartotojais ir kt.).

5.9 Viena iš tam tikruose Europos regionuose sėkmingai suderintų politikos sričių yra puikus įrodymas, kad politikos suderinimas turi negincijamą poveikį rinkų integracijai: sujungtas rinkas įgyjama perdavimo pajėgumų. Jei tinklų sujungimo pajėgumai neribojama tarptautinės prekybos, skirtingų šalių sujungimas kainų požiūriu leidžia sukurti bendrą prekybos zoną ir atitinkamai bendrų kainų zonas. Tai padeda kurti bendrą Europos elektros energijos rinką. Nord Pool Spot 1993 m. įvedė „kainos padalijimą“ (angl. price splitting), o 2006 m. pirmą kartą atliktas Prancūzijos, Belgijos ir Nyderlandų kainų susiejimas. Laikui bėgant galima būtų tikėtis, kad šios rinkos sąlygos vartotojams suteiks platų transeuropinių sprendimų pasirinkimą.

5.10 EESRK atkreipia dėmesį į ekonomines galimybes, kurias šios makroekonominės grupės teikia valstybėms narėms visų pirma masto ekonomijos ir su atsinaujinančiosios energijos ištekliais susijusio pramonės vystymosi požiūriu.

5.11 EESRK primena savo pritarimą kuo įvairesniam ir tvariam energijos rūšių deriniui. Nacionaliniai sprendimai turi atitikti ES teisės aktus ir tikslus. EESRK reikalauja, kad minėti sprendimai neturėtų neproporcingų neigiamų padarinių ekonomikai, aplinkai arba visuomenei. Atsižvelgiant į tai, ES derėtų ištirti naujus energijos šaltinius, pavyzdžiui, skalūnų dujas, surengus išsamias ir skaidrias konsultacijas su organizuotos pilietinės visuomenės atstovais, kad būtų išvengta skirtingo nacionalinio požiūrio pavojaus.

ES konkurencingumo skatinimas: reikia sutelkti ir padidinti finansinius išteklius

5.12 Reikėtų skatinti bendras valstybių narių ir ūkinės veiklos vykdytojų mokslinių tyrimų pastangas ir kurti atitinkamus mokslinių tyrimų tinklus ir bendruomenes, visų pirma atsinaujinančiosios energijos ir mažai anglies dioksido išskiriančių technologijų srityse, pavyzdžiui, pasinaudojant technologinių mokslinių tyrimų platformomis.

5.13 Turint omenyje stambių investicijų poreikį ir dabartinius biudžeto apribojimus, turimus išteklius reikia skirti pagrindinėms problemoms spręsti. Svarbu stiprinti nacionalinio ir Europos finansavimo sąsajas. Pavyzdžiui, valstybės narės savo nacionalinę moksliniams tyrimams teikiamą paramą galėtų nukreipti su Europos Sąjungos tikslais susijusiems projektams.

5.14 Reikia įvertinti, ar infrastruktūrai ir moksliniams tyrimams skirtų finansinių išteklių konsolidavimas gali padidinti finansavimo veiksmingumą. Pavyzdžiui, įgyvendinant įvairias Europos Sąjungos ir nacionalines finansavimo programas, energetikos projektams būtų galima skirti nustatyto dydžio sumas.

5.15 Jei atitinkamas vertinimas būtų palankus, obligacijų naudojimas projektų finansavimui galėtų tapti veiksminga priemone padidinti išteklius, skirtus moksliniams tyrimams ir atsinaujinančiosios energijos šaltinių bei infrastruktūros vystymui skatinti.

5.16 Reikia geriau apibrėžti EIB paskolų prioritetus atsižvelgiant į prioritetinius ES infrastruktūros projektus. Turi būti suteikta galimybė gauti EIB paskolą valstybių narių makroregioninių grupių investicijoms.

5.17 Bendros ir suderintos pastangos vystant atsinaujinančiąją energiją galėtų padėti ES įveikti dabartinę ekonomikos krizę. Energijos už prieinamą kainą turėjimas yra lemiamas ekonomikos konkurencingumo veiksnys. Tai duotų daug naudos: būtų sukurta darbo vietų, sukaupia patirties, atgaivinta ES pramonė ir kt. Tokie projektai kaip vadinamasis supertinklas arba pažangiųjų tinklų kūrimas ir panaudojimas galėtų skatinti pramonės bendradarbiavimą ir inovacijų diegimą visoje ES.

Energetikos politika visų labui

5.18 Negalima apsiriboti rinkos integravimu, vienu iš bendros ES energetikos politikos tikslų turi būti galimybės vartoti energiją užtikrinimas visiems piliečiams.

5.19 Teisinga ir skaidri energijos kaina įmonėms sudaro sąlygas augti ir investuoti. Prieinamos energijos kainos neatsiejamos nuo veiksmingų sprendimų, integruotos ir skaidrios energijos vidaus rinkos ir nacionalinėms bei Europos reguliavimo institucijoms suteiktų platesnių kontrolės įgaliojimų.

5.20 Vartotojų teisės yra apibrėžtos Europos teisės aktais, bet jie šias teises prastai išmano ir mažai jomis naudojasi. Komitetas ragina kompetentingas institucijas ar energijos tiekėjus nuolat informuoti galutinius vartotojus apie jų teises. Komitetas prašo nacionaliniu lygiu reguliariai skelbti vartotojų teisių įgyvendinimo ataskaitas. Siekiant užtikrinti vartotojų teisių įgyvendinimą, prireikus būtų galima taikyti papildomas priemones.

5.21 2010–2011 m. žiemą energijos nepriteklių patyrė nuo 50 iki 125 mln. europiečių (atsižvelgiant į vartojamą apibrėžtį). Šį nepriteklių jaučia labiausiai skurstantys ir prasciausiomis sąlygomis gyvenantys piliečiai, kurių būstai dažnai prastai apšiltinti ir kurie negali sumokėti netgi valstybėse narėse taikomų lengvatinių įkainių. EESRK siūlo, kad Europa, dėdama reikiamas pastangas energijos vartojimo efektyvumo didinimo ir paklausos mažinimo srityse, iš naujo apsvaistytų galimybę sustiprinti solidarumo 27 valstybių narių lygiu stiprinimo mechanizmus siekiant įveikti energijos nepriteklių, pradėdant bendros apibrėžties nustatymu (?).

5.22 Europos energijos solidarumo paktu galėtų būti įtvirtintas strateginis ir gyvybiškai svarbus energijos aspektas (prieinamumas, įperkamumas, reguliarumas, patikimumas ir kilmė) Šis Europos socialinė energetikos mechanizmas patvirtintų, kad Europai rūpi piliečių problemos. Jis taptų neatskiriama dalimi pastangų, dedamų siekiant geresnio socialinio suderinimo, būtino norint sustiprinti ir iš naujo įprasminti Europos projektą. Jis turės būti įgyvendinamas atitinkamu lygmeniu taikant konkrečias priemones.

Europos Sąjungos energetikos politikos išorės aspekto stiprinimas

5.23 EESRK pritaria asociacijos *Notre Europe* ekspertų pasiūlymui dėl Europos dujų pirkimo grupės sukūrimo, jei tai leistų grupei priklausančioms valstybėms ir įmonėms įgyti daugiau derybinių galių, užtikrinti didesnę apsirūpinimo energija saugumą ir sumažinti kainų svyravimus laikantis konkurencijos taisyklių. Vėlesniame etape būtų galima sukurti bendrą apsirūpinimo dujomis ir galbūt kitokiu iškastiniu kuru struktūrą.

(?) EESRK nuomonė dėl Energijos nepritekliaus ekonomikos krizės ir liberalizavimo sąlygomis, OL C 44, 2011 2 11, p. 53–56.

5.24 Tais atvejais, kai kalba eitų apie keletą valstybių narių, Taryba turėtų suteikti Europos Komisijai įgaliojimus ES vardu vesti derybas dėl energijos tiekimo susitarimų su trečiosiomis šalimis. EESRK palankiai vertina Tarybos sprendimą patikėti Europos Komisijai valstybių narių vardu derėtis su Azerbaidžanu ir Turkmėnistanu dėl dujų tiekimo Kaspijos jūros dujotiekiu susitarimų. EESRK ragina Tarybą ir Komisiją plačiau taikyti tokią praktiką panašiomis aplinkybėmis.

5.25 EESRK rekomenduoja Europos Komisijai vykdyti atidesnę visų nacionalinių su trečiosiomis šalimis sudarytų energijos tiekimo susitarimų stebėseną. Europos Komisija turėtų turėti galimybę patvirtinti šiuos susitarimus atsižvelgdama į jų teigiamą ar neigiamą poveikį visai ES (Nuomonė TEN/464).

5.26 EESRK rekomenduoja Europos ir Viduržemio jūros regiono valstybių ir rytinių ES kaimynių atžvilgiu laikytis vystymusi ir partneryste grindžiamo požiūrio, kuris leistų užtikrinti ES energijos šaltinių įvairovę ir saugumą (visų pirma apsirūpinimą atsinaujinančiąja energija pasinaudojant Desertec, Viduržemio jūros regiono energijos žiedu, Viduržemio jūros regiono saulės energijos planu, Medgrid) ir padėti ES partneriams išnaudoti savo potencialą. ES galėtų teikti techninę pagalbą, pasidalyti savo žiniomis ir patirtimi mokymo ir projektų įgyvendinimo srityse (Nuomonė REX/329).

5.27 EESRK mano, kad EEB ir kitos tarpinės struktūros turėtų turėti stiprų išorės aspektą, kuris leistų besivystančioms šalims sudaryti palankias sąlygas apsirūpinti energija. Šioms šalims reikia padėti, kad jos pasigamintų joms reikiamą energiją, antra vertus, jos taip pat turi būti pajėgios eksportuoti į Europą, kad galėtų finansuoti savo investicijas.

5.28 EESRK susipažino su 2011 m. lapkričio 24 d. Transporto, telekomunikacijų ir energetikos tarybos išvadomis dėl ES energetikos politikos išorės aspekto stiprinimo. Jis taip pat susipažino su Tarybos prioritetais ir dar kartą primena savo prašymą geriau integruoti šalių energetikos politiką bent jau nuolat aptariant būsimums sprendimus. Kalbant apie metodą, Komitetas rekomenduoja visais atvejais, kai tai sukurtų pridėtinę vertę, laikytis Bendrijos požiūrio glaudžiai bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis.

Pilietinės visuomenės įtraukimas

5.29 Turint omenyje aplinkos apsaugos problemų svarbą, reikiamų investicijų mastą, socialinius politinių sprendimų padarinius, poveikį gyvenimo būdui ir legitimumo poreikį, piliečius būtina įtraukti į diskusijas energijos klausimais. Europiečiai turi teisę gauti aiškią ir skaidrią informaciją apie Europos, nacionalinių ir regionų lygiu priimamus sprendimus energijos srityje⁽³⁾.

⁽³⁾ Branduolinės energijos klausimu Prancūzijoje žr. ANCCLI (Nacionalinė vietos informavimo komitetų ir komisijų asociacija), kuri įsteigta Valstybės tarybos dekretu.

Nacionalinės ESRT šiuo atveju turėtų atlikti svarbų vaidmenį. Būtina organizuoti informacines kampanijas ir konsultacijas dėl pagrindinių Europos energetikos problemų. Taip pat reikia akcentuoti efektyvaus energijos vartojimo svarbą.

5.30 Piliečiams taip pat reikia suteikti galimybę išsakyti savo nuomonę apie pagrindinius politinius sprendimus. Būtų galima organizuoti konsultacijas atitinkamu lygmeniu. Jau daug metų EESRK organizuoja ES lygmens konsultacijas (pavyzdžiui, dėl branduolinės energijos, anglies dioksido surinkimo ir saugojimo). Nacionalinės, regioninės ir vietos valdžios institucijos turėtų būti raginamos organizuoti plataus masto konsultacijas su pilietine visuomene.

5.31 EESRK siūlo sukurti Europos pilietinės visuomenės forumą, kuriam būtų patikėta domėtis energijos klausimais. Šis forumas glaudžiai bendradarbiautų su ES institucijomis ir reguliariai posėdžiautų, kad prisidėtų prie daugiametės energijos rinkos integracijos programos. Forume galėtų dalyvauti energijos srityje aktyvios Europos ir nacionalinės organizacijos. Su šiuo forumu būtų galima konsultuotis dėl ES energetikos tinklo koncepcijos, perėjimo prie mažai anglies dioksido išskiriančios energetikos sistemos sukūrimo iki 2050 m. ir su tuo susijusių ekonominių ir socialinių klausimų. Forumo nariai taip pat turėtų gauti atitinkamą informaciją, kurią jie galėtų perduoti panašioms organizacijoms valstybėse narėse.

5.32 Energijos sprendimų legitimumas yra dar viena problema (branduolinė energija, CCS, vėjo jėgainių parkai, aukštos įtampos linijos ir kt.). Dalyvavimas ir atsakomybė yra neatsiejami. EESRK, kuris pirmininkauja Europos branduolinės energijos forumo Skaidrumo darbo grupei, galėtų prisidėti prie skaidraus piliečių informavimo ir bendravimo su jais naudodamas savo interneto svetainę (gerosios praktikos sklaida, bendradarbiavimo iniciatyvų ir projektų stebėseną, sektoriaus raida, susipažinimas su pilietinės visuomenės nuomone siekiant ją aptarti pilietinės visuomenės forume energijos klausimais ir perduoti atsakingiems politikams). EESRK ragina Europos Komisiją ir valstybes nares teikti piliečiams tinkamą informaciją naudojant nešališkas ir objektyvias informavimo priemones. Šioje srityje ypač svarbus pilietinės visuomenės organizacijų vaidmuo ir konsultacijų forumai.

Galima institucijų raida ilgesnės trukmės laikotarpiu

5.33 Europos energijos bendrijos sukūrimas yra galutinis tikslas. Tačiau, kadangi 27 valstybėms narėms gali būti sudėtinga vienu metu pasukti ta pačia kryptimi, glaudesnis valstybių narių bendradarbiavimas, visų pirma regionų lygiu, galėtų padėti sparčiau žengti į priekį. Tačiau šie veiksmai neturi prieštarauti ES teisės aktams arba kitoms priemonėms, o tai galima užtikrinti nuolat rengiant konsultacijas su ES institucijomis ir jas įtraukiant. Prireikus būtų galima sukurti formalius mechanizmus.

5.34 EESRK rekomenduoja iki 2014 m. įvertinti, remiantis SESV sutarties 194 straipsniu, padarytą pažangą ir išnagrinėti, ar atsižvelgiant į šioje nuomonėje pateiktus plataus užmojo pasiūlymus būtini pakeitimai. Naują institucinę sistemą būtų galima nustatyti remiantis EAPB sutartimi. Turi būti sudaryta galimybė bet kokią naują institucinį darinį ir jo *acquis* integruoti į ES struktūrą, jei valstybės narės priima tokį sprendimą.

2012 m. sausio 18 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Staffan NILSSON
